

مباحث حقوقی

اصول فقه

تألیف:

دکتر مظاهر نامدانی، موسی آبادی

مدرس دانشگاه و پژوهشگر فقه و حقوقی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

- سرشناسه : نامداری، مظاهر، ۱۳۶۲ -
عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور : مباحث حقوقی اصول فقه / تالیف مظاهر نامداری موسی آبادی.
مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۴۳۸ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۴۱-۹
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : اصول فقه -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع : (Islamic law -- Interpretation and construction -- Study and teaching (Higher
موضوع : اصول فقه -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع : Islamic law -- Interpretation and construction -- Examinations, questions, etc.
(Higher
موضوع : دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
موضوع : Universities and colleges --Iran -- Examinations
رده بندی کنگر : BP ۱۵۵/ن۲۵م۲ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۰۰
شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۱۰۹۷
هرگونه تکثیر کامل یا مجسمه یا کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
مورد تخلف را دفتر مرکزی و مجده گزارش فرماید.

مباحث حقوقی اصول فقه

تألیف: دکتر مظاهر نامداری موسی آبادی

انتشارات مجد

چاپ اول : ۱۳۹۷ قیمت: ۵۱۰۰۰ تومان تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۴۱-۹

ISBN: 978-600-193-941-9

دفتر مرکزی مجده:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۲	 مقدمه مؤلف
۱۳	 بخش اول: اصول لفظیه
۱۳	 فصل اول: وضع الفاظ
۱۳	 مبحث اول: تعریف وضع و انواع آن
۱۳	 گفتار اول: تعریف وضع
۱۶	 گفتار دوم: انواع وضع الفاظ
۱۶	 بند اول: وضع - تعیین (تخصیصی)
۱۷	 بند دوم: وضع - تعیین (تخصیصی)
۲۰	 مبحث دوم: استعمال مجازی
۲۰	 گفتار اول: استعمال حقیقی و مجازی
۲۱	 گفتار دوم: انواع علاقه با همان، تناسب و تشابه
۲۱	 بند اول: علاقه مشابَهت (شباهت)
۲۳	 بند دوم: علاقه ماکان (مکان یعنی آنچه قرار بوده)
۲۳	 بند سوم: علاقه مشارف
۲۴	 بند چهارم: علاقه ظرف و مظلوف (محایت)
۲۵	 بند پنجم: علاقه کل به جز
۲۶	 گفتار سوم: قرینه صارفه (قرینه مجاز)
۲۶	 بند اول: قرینه صارفه لفظی
۲۶	 بند دوم: قرینه صارفه حالیه
۲۷	 بند سوم: قرینه معینه (قرینه اشتراک)
۲۸	 گفتار چهارم: راههای تشخیص معنای حقیقی از معنای مجازی
۲۹	 بند اول: تصریح واضح
۲۹	 بند دوم: تبادل
۲۹	 بند سوم: اطرآد
۳۰	 بند چهارم: عدم صحت سلب نشانه حقیقت و صحت سلب نشانه مجاز است
۳۲	 گفتار پنجم: اقسام حقیقت
۵۱	 فصل دوم: اوامر و نواهی
۵۱	 مبحث اول: اوامر (امر)
۵۱	 گفتار اول: تعریف امر

۵۱	بند اول: امر در لغت
۵۲	بند دوم: امر در اصطلاح
۵۲	بند سوم: ماده و هیأت امر
۵۲	بند چهارم: هیأت امر
۵۶	گفتار دوم: ماهیت امر
۵۶	بند اول: دلالت امر بر فور
۵۸	بند دوم: دلالت امر بر تراخی
۵۹	بند سوم: دلالت امر بر مره یا تکرار
۶۱	گفتار سوم: اقسام امر (اقسام وجوب)
۶۱	بند اول: اقسام احکام
۶۹	بند دوم: اقسام امر (اقسام وجوب)
۸۶	مبحث دوم: راهی (نهی)
۸۶	گفتار اول: تعریف نهی
۸۷	گفتار دوم: ماهیت نهی
۸۷	بند اول: ماهیت نهی
۸۷	بند دوم: هیأت نهی ("اسام نهی")
۸۸	بند سوم: ماهیت نهی
۸۹	گفتار سوم: دلالت نهی بر فساد
۱۱۸	فصل سوم: مفهوم و منطوق
۱۱۹	مبحث اول: منطوق
۱۱۹	گفتار اول: منطوق صریح
۱۲۰	گفتار دوم: منطوق غیر صریح
۱۲۷	مبحث دوم: مفهوم
۱۲۷	گفتار اول: مفهوم موافق (قیاس)
۱۲۸	بند اول: مفهوم موافق ساده (قیاس مساوات)
۱۳۱	بند دوم: مفهوم موافق برتر (قیاس اولویت)
۱۳۴	گفتار دوم: مفهوم مخالف
۱۳۴	بند اول: تعریف مفهوم مخالف
۱۳۵	بند دوم: انواع مفهوم مخالف
۱۷۵	فصل چهارم: عام و خاص
۱۷۵	مبحث اول: عام
۱۷۵	گفتار اول: تعاریف
۱۷۵	بند اول: تعریف عام

۱۷۵.....	بند دوم: تعریف خاص
۱۷۶.....	بند سوم: تخصیص و نسخ
۱۷۸.....	بند چهارم: تخصص
۱۷۹.....	بند پنجم: عام مستفاد از اطلاق
۱۸۰.....	گفتار دوم: انواع عام
۱۸۱.....	بند اول: عام افرادی (استغراقی) یا عام استيعابی (شمولی)
۱۸۳.....	بند دوم: عام مجموعی
۱۸۴.....	بند سوم: عام بدلی
۱۸۹.....	گفتار سوم: مخصص
۱۸۹.....	بند اول: تعریف مخصص
۱۹۱.....	بند دوم: انواع مخصص
۲۰۱.....	بند سوم: مسائل راجع به مخصص
۲۰۹.....	گفتار چهارم: اجمال
۲۱۰.....	بند اول: منشأ اجمال
۲۱۲.....	بند دوم: حالات اجمال
۲۲۵.....	گفتار پنجم: نسخ و انواع
۲۲۵.....	بند اول: نسخ صریح
۲۲۶.....	بند دوم: نسخ ضمنی
۲۶۸.....	فصل پنجم: مطلق و مقید، مجمل و مبین
۲۶۸.....	مبحث اول: مطلق و مقید
۲۶۸.....	گفتار اول: تعریف مطلق و مقید
۲۶۸.....	بند اول: نسبت مطلق و مقید
۲۷۳.....	گفتار دوم: تفاوت عام و مطلق
۲۷۳.....	بند اول: تفاوت نظری عام و مطلق
۲۷۴.....	بند دوم: تفاوت عملی عام و مطلق
۲۷۵.....	گفتار سوم: علائم اطلاق
۲۷۶.....	بند اول: امکان اطلاق و تقید
۲۷۷.....	بند دوم: در مقام بیان بودن متکلم
۲۷۸.....	بند سوم: نبودن قرینه تقید
۲۷۹.....	بند چهارم: عدم انصراف
۲۸۲.....	بند پنجم: نبودن قدر متیقن در مقام مخاطب
	گفتار چهارم: حمل مطلق بر مقید (یعنی در صورت تعارض بین مطلق و مقید،
۲۸۵.....	به مقید عمل می‌کنیم)

- ۲۸۵..... بند اول: مطلق و مقید غیرهمسان
- ۲۸۷..... بند دوم: مطلق و مقید همسان
- ۲۸۹..... مبحث دوم: مجمل و مبین
- ۲۹۰..... گفتار اول: انواع مبین (محکم)
- ۲۹۰..... بند اول: نص
- ۲۹۰..... بند دوم: ظاهر
- ۲۹۱..... گفتار دوم: مجمل (متشابه)
- ۳۱۵..... بخش دوم: ادله استنباط احکام، امارات، اصول عملیه و تعارض ادله
- ۳۱۵..... فصل اول: ادله استنباط احکام
- ۳۱۶..... مبحث اول: کتاب (قرآن)
- ۳۱۶..... گفتار اول: کلیات
- ۳۱۷..... گفتار دوم: نسبت قرآن
- ۳۱۷..... گفتار سوم: تفسیر قرآن
- ۳۱۸..... گفتار چهارم: نسخ قرآن
- ۳۱۹..... مبحث دوم: سنت
- ۳۱۹..... گفتار اول: تعریف سنت
- ۳۲۰..... گفتار دوم: خبر متواتر
- ۳۲۱..... گفتار سوم: خبر واحد
- ۳۲۱..... بند اول: تعریف خبر واحد
- ۳۲۲..... بند دوم: ادله حجیت خبر واحد
- ۳۲۴..... بند سوم: شرایط راوی خبر
- ۳۲۴..... بند چهارم: انواع خبر واحد
- ۳۲۶..... مبحث سوم: اجماع
- ۳۲۶..... گفتار اول: تعریف اجماع
- ۳۲۷..... گفتار دوم: حجیت اجماع
- ۳۲۷..... گفتار سوم: طرق پی بردن به اجماع
- ۳۲۸..... گفتار چهارم: انواع اجماع
- ۳۲۹..... مبحث چهارم: عقل
- ۳۲۹..... گفتار اول: مستقلات عقلی
- ۳۳۰..... گفتار دوم: غیرمستقلات عقلی (استلزامات عقلی)
- ۳۳۴..... مبحث پنجم: قیاس
- ۳۳۵..... گفتار اول: تعریف قیاس

۳۳۵.....	گفتار دوم: انواع قیاس
۳۳۵.....	بند اول: قیاس منصوص العله
۳۳۶.....	بند دوم: قیاس مستنبط العله
۳۳۷.....	بند سوم: برخی عناوین در قیاس
۳۳۹.....	مبحث ششم: مصالح مرسله (استصلاح)
۳۳۹.....	مبحث هفتم: استحسان
۳۴۰.....	مبحث هشتم: سد ذرایع
۳۴۱.....	فصل دوم: امارات
۳۴۲.....	مبحث اول: تقسیمات احکام
۳۴۲.....	گفتار اول: احکام واقعی
۳۴۲.....	گفتار دوم: احکام ثانوی
۳۴۶.....	گفتار سوم: احکام ماهری
۳۴۶.....	مبحث دوم: دلیل ارادله
۳۴۷.....	گفتار اول: دلیل بهر منام اخص
۳۴۷.....	گفتار دوم: تفاوت بین قیل و ظل و شک
۳۴۹.....	گفتار سوم: احکام قطع و علم
۳۵۰.....	بند اول: علم تفصیلی
۳۵۰.....	بند دوم: علم اجمالی
۳۵۱.....	گفتار چهارم: احکام ظن
۳۷۴.....	فصل سوم: اصول عملیه
۳۷۴.....	مبحث اول: اصل برائت
۳۷۴.....	گفتار اول: تقسیمات شبهه یا شک
۳۷۵.....	بند اول: شبهه حکمیه تحریمیه
۳۷۵.....	بند دوم: شبهه حکمیه وجوبی (وجوبیه)
۳۷۶.....	بند سوم: شبهه موضوعی تحریمیه
۳۷۶.....	بند چهارم: شبهه موضوعی وجوبیه
۳۷۸.....	گفتار دوم: مقایسه اصل برائت با اصول مشابه
۳۷۸.....	بند اول: مقایسه اصل برائت با اصل عدم
۳۷۹.....	بند دوم: مقایسه اصل برائت و اصل اباحه
۳۷۹.....	گفتار سوم: کاربرد اصل برائت در حقوق ایران
۳۷۹.....	بند اول: اصل برائت از تکلیف
۳۸۰.....	بند دوم: اصل برائت از اتهام و مجازات
۳۸۰.....	بند سوم: اصل برائت ذمه از دین

۳۸۲.....	مبحث دوم: اصل تخیر
۳۸۳.....	مبحث سوم: اصل احتیاط
۳۸۳.....	گفتار اول: تردید (دوران امر) بین امور متباین
۳۸۴.....	بند اول: شبهه محصوره
۳۸۴.....	بند دوم: شبهه غیر محصوره
۳۸۵.....	گفتار دوم: تردید (دوران امر) بین اقل و اکثر
۳۸۵.....	بند اول: دوران امر بین اقل و اکثر استقلالی
۳۸۶.....	بند دوم: دوران امر بین اقل و اکثر ارتباطی
۳۸۸.....	مبحث چهارم: اصل استصحاب
۳۸۸.....	گفتار اول: تعریف استصحاب
۳۸۹.....	گفتار دوم: ارکان استصحاب
۳۹۰.....	گفتار سوم: استصحاب قهقرایی یا وارونه یا مقلوب
۳۹۱.....	گفتار پنجم: شک ساری یا قاعده یقین
۳۹۳.....	گفتار ششم: انواع استصحاب
۳۹۴.....	بند اول: استصحاب وجودی؛ استصحاب عدمی
۳۹۴.....	بند دوم: استصحاب عدمی؛ استصحاب موضوعی
۳۹۵.....	بند سوم: استصحاب حکم شرع استصحاب حکم عقل
۳۹۵.....	بند چهارم: استصحاب بداهت؛ استصحاب لاحق
۳۹۸.....	گفتار هفتم: اصل تأخر حادث (حادث یعنی بدیدترین اتفاق)
۳۹۹.....	گفتار هشتم: اصل مثبت
۴۰۹.....	فصل چهارم: تعارض ادله
۴۰۹.....	مبحث اول: تعارض واقعی (تعارض مستقر)
۴۱۰.....	گفتار اول: تفاوت تعارض با تراحم
۴۱۱.....	گفتار دوم: رفع تعارض
۴۱۱.....	بند اول: تراجم در تعارض
۴۱۴.....	بند دوم: تعادل (تساوی) در تعارض
۴۱۵.....	مبحث دوم: تراحم
۴۱۵.....	گفتار اول: وجود مرجع و عدم تساوی بین دو حکم متراحم
۴۱۶.....	گفتار دوم: عدم وجود مرجع بین دو حکم متراحم (حالت تساوی یا تعادل داشتن بین دو دلیل)
۴۱۸.....	مبحث سوم: تعارض ظاهری (غیرمستقر)
۴۱۹.....	گفتار اول: تخصیص
۴۱۹.....	گفتار دوم: تخصص

۴۲۰.....	گفتار سوم: ورود
۴۲۰.....	گفتار چهارم: حکومت
۴۲۰.....	بند اول: وسیع کردن دایره موضوع
۴۲۲.....	بند دوم: تنگ کردن دایره موضوع (مضیق)
۴۲۲.....	بند سوم: مقایسه تخصیص و تخصص
۴۲۳.....	بند چهارم: مقایسه تخصیص و حکومت
۴۲۳.....	بند پنجم: مقایسه تخصیص و حکومت
۴۲۳.....	بند ششم: مقایسه حکومت و ورود
۴۳۷.....	منابع و مأخذ

مقدمه مؤلف

اصول فقه به عنوان یک درس تاثیرگذار در فرایند قبولی در آزمون وکالت از سالها پیش مطرح بوده و همچنان هم تاثیر خود را دارد. به دو دلیل مهم، نقش این درس در قبولی آزمون بسیار چشمگیر است، اول اینکه به دلیل ضریب پایین این درس معمولاً داوطلبین رغبتی به مطالعه آن ندارند و دوم اینکه به خاطر سختی و نامأنوس بودن با این درس، ارتباط با آن برقرار نمی کنند و همین امر هم باعث شده که میانگین درصدهای داوطلبین در آزمون در این درس بسیار پایین باشد و خوب می دانیم که هر درسی که بقیه کمتر بزنند ترا بالایی پیدا خواهد کرد؛ لذا یک تست اصول فقه به اندازه یک تست مدنی به راحتی برای شما بسیار آسان خواهد بود.

عمده مشکلات دانشجویان با این درس، اینکه اصطلاحات عربی و سنگین این درس را متوجه نمی شوند. همچنین چون در دوره دانشگاه مثالهای عبادی در حین تدریس مطرح شده، نمی توانند کاربرد مباحث اصول فقه را در حقوق حس کنند؛ در واقع موقع تست زدن نمی توانند مباحث را با متن مواد تطبیق دهند؛ چون سوالات اصول فقه به گونه ای است که متن مواد باید تحلیل شود.

برای رفع مشکلات مذکور، این کتاب تالیف و تراجم شد، کتابی با ویژگیهای ذیل:

- ۱- ادبیات بسیار ساده و به دور از هر گونه اصطلاحات سنگین بوده و با ادبیات بسیار ساده و صمیمی
 - ۲- دارای مثالهای فراوان حقوقی در تمام قوانین، اعم از مدنی، تجارت، جزا و...
 - ۳- دارای مثالهای عامیانه و عرفی جهت تثبیت و درک مطلب
 - ۴- نمونه تستهای درون متنی همراه با پاسخ تشریحی
 - ۵- تستهای اصول فقه آزمون وکالت شیش سال اخیر همراه با تحلیل و توضیح
- در پایان لازم می بینم از مدیریت محترم انتشارات مجد، جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک که مساعدتهای لازم جهت چاپ این اثر را داشتند کمال قدردانی و تشکر را داشته باشم.

به امید موفقیت و آرامش

دکتر مظاهر نامداری، بهار ۱۳۹۷